

Öncü İşçi

Devrimci İşçi
Partisi'nin merkezi
yayın organı
Gerçek gazetesinin
ücretsiz ekidir
Sayı: 27
Mart 2017

Kahrolsun istibdad yaşasın hürriyet!

İşçinin Çağrısı

“Türkiye, mecliste halktan köşe bucak kaçırılan tartışmalar, açık oylama dayatmaları ve tekme tokat kavgalar eşliğinde geçirilen anayasa değişiklikleri-

ni oylamak üzerine referanduma götürülüyor. Bu anayasa değişiklikleri Türkiye’de bir istibdad rejiminin inşasını ifade etmektedir. Türkiye’nin tüm millet-

lerden, memleketlerden emekçi halkının hep birlikte devrimlerle son verdiği istibdad, bir anayasa değişikliği referandumu ile yeniden ihya edilmek isteniyor. II. Abdülhamid’in istibdad dönemi Osmanlı köylüsünü sömüren toprak sahibinin, ağanın, tefecinin, köylünün ürününü vergi toplaya-

rak yağmalayan mültezimin, mütegalibenin ve ayrıcalıklı saray bürokrasisinin çıkarlarını temsil ederdi. Bugünün istibdadı, emperyalist şirketlerin, borsa yatırımcılarının, yerli büyük sermayenin ve modern tefeci bankaların çıkarları üzerinde yükseliyor. Devrimci İşçi Partisi, tüm Türkiye’nin işçi

sınıfını ve emekçi halkını sermayenin çıkarları doğrultusunda ihya edilmek istenen bu istibdad rejimine karşı bir sınıf mücadelesine çağırıyor!” (DİP Merkez Komitesi’nin referandum çağrısı: Kardeş kavgası değil sınıf kavgası: sermayeye, emperyalizme ve istibdada HAYIR!”)

Dünden bugüne istibdad

Bugün bir istibdad rejimi adım adım inşa ediliyor. Bu rejimi inşa etmek için uğraşanlar, aynı zamanda, 19. yüzyıl sonunda ve 20. yüzyıl başında Osmanlı’nın 33 yıl boyunca başında kalmış olan Padişah II. Abdülhamid dönemini yüceltiyor, onu örnek almak gerektiğini ileri sürüyorlar. Tarihimizi doğru bilmek, bugün verilecek sınıf mücadelesi açısından çok önemlidir, çünkü tarih dünden bugüne yaşanan sürecin anlamını kavramamızı sağlar, günümüz için derslerle doludur.

Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküş dönemine damgasına vuran II. Abdülhamid’in 33 yıllık iktidar dönemi “istibdad devri” olarak anılır. “İstibdad” kelimesi sınır, koşul, engel tanımayan kişisel iktidar demektir. Bir bakıma “firavun” saltanatı anlamına gelir.

II. Abdülhamid’in tahta çıkışı Osmanlı’nın yozlaşmış devlet yapısının ıslah edilmeye çalışıldığı ve ilk anayasasının hazırlanmakta olduğu

bir dönemde oldu. Kendisini tahta çıkaranlar başta Mithat Paşa olmak üzere dönemin reformcularıydı ve amaçları padişahın yetkilerinin bir meclis ve anayasa ile sınırlandırıldığı bir meşruteli rejime geçişti. (“Meşruteli” ve “meşrutiyet” kelimeleri Osmanlıca’da “şart” kelimesinden gelir. Padişahın yetkilerinin “şarta bağlanması”, yani sınırlandırılması anlamına taşır.) II. Abdülhamid 1876’da tarihimizdeki ilk anayasa olan Kanun-i Esasi’yi ilan etmek zorunda kaldı. Henüz çiçeği burnunda, genç bir padişahı, büyük bir gücü yoktu. Kendisi istese de, istemese de bu reformu onayladı. Yani bir anlamda II. Abdülhamid’in istibdad devri de bir anayasa tartışması eşliğinde başlıyordu.

Elbette ki padişahın yetkilerinin sınırlandırılması, bir anayasanın kabulü ve bir meclisin kurulması ileriyeye atılmış son derece önemli adımlar olarak görülebilir. Ancak dönemin büyük toprak sahibi, tefeci, mülte-

zim (vergi tahsildarı) asalak hâkim sınıfları bu değişime karşı direniyordu. Zira bu sömürücü sınıfların en çok korkutan şey reformların ve meşrutiyetin yaratacağı görece özgürlük ortamı içinde halkın örgütlenmesi ve kendi ayrıcalıklarının tehlikeye düşmesiydi. II. Abdülhamid bu sömürücü hâkim sınıfların çıkarlarının temsilcisidir. Zaten Osmanlı saltanatı bu sınıfların hâkimiyeti üzerinde yükselmiştir. Kendi iktidarını halkla paylaşmak istemeyen, halktan korkan, devletin içine düştüğü yozlaşma ve çöküntünün hesabını vermek istemeyen II. Abdülhamid’in ruh durumu da bu sömürücü sınıflarla tam anlamıyla örtüşmektedir.

Bu koşullarda II. Abdülhamid ilan edilmeden önce kendisine sunulan anayasa maddelerinde değişikliklere gitmiştir. 140 maddelik teklifi 119 maddeye indirmiş ve yetkilerinin sınırlandırılmasını büyük ölçüde engellemiştir. Buna göre Padişah, Başbakan (Sadrazam) ve tüm bakanları bizzat atayıp görevden alabiliyordu. Meclisin hiçbir denetim yetkisi yoktu. Ayrıca istediği zaman meclisi feshedip yeniden se-

çimlere götürme hakkına da sahipti. Ayrıca bugün kamuda tasfiyeler için kullanılan KHK’lara benzer kararname çıkararak devlet görevlilerini sürgün etme yetkisini veren bir maddeyi de (meşhur 113. madde) metne eklemiştir. Bu madde ilk olarak dönemin reformcu siyaset adamı Mithat Paşa’nın sürgün edilmesi için kullanılacaktır.

Anayasa ilan edildikten sonra 1877’de ilk Mebusan Meclisi toplandı, ancak ömrü kısa sürdü. Hicri takvim temelinde “93 Harbi” olarak bilinen 1878 Osmanlı-Rus savaşı dolayısıyla ortaya çıkan “olağanüstü” koşullar bahane edilerek meclis kapatıldı. Sonrası baskının, sansürün, tutuklama ve sürgünlerin giderek arttığı karanlık bir istibdad dönemi oldu. II. Abdülhamid’in yerleştiği ve devlet idaresini taşıdığı Yıldız Sarayı ise bu istibdadın sembolüydü.

İstibdad döneminde özel mahkemeler kuruldu ve bu mahkemelerde suç ve ceza hukuka değil sarayın siyasi ihtiyaçlarına göre belirlendi. Dalga dalga muhalifler sürgün ve tutuklamalarla sindirilmeye çalışıldı. Tüm ülkeyi saran bir “Hafiyelik Teşkilatı” kuruldu. O dönemin teri-

miyle “jurnalcilik”, yani ihbarcılık yaygınlaştı. Jurnalcilik devlet kademelerinde ve halk arasında büyük bir ahlaki çöküntüye neden oldu. Aynen bugün olduğu gibi, insanlar hasımlarını saraya ihbar ediyor, ceza almalarını ya da tutuklanmalarını sağlıyordu.

Abdülhamid istibdadının ünlü olduğu bir başka alan da sansürdü. Bugün olduğu gibi o dönemde de mizah ilk baskı altına alınanlar içindedi. Kanuni Esasi’nin 12. maddesi basına “kanun dairesinde serbestlik” tanyordu. Ancak kanun dairesi o sansür ile o kadar daraltılmıştı ki basın tamamen tutsak haldeydi. Hayal isimli bir mizah dergisinde yayınlanan Karagöz Hacivat karikatürü ve sonrasında yaşananlar istibdad döneminde sansürün sembolü oldu. Dergide yayınlanan karikatürde elleri ve ayakları zincirle bağlı Karagöz’ün yanına gelen Hacivat “Bu ne hâl Karagözüm” diye soruyor, Karagöz de “Kanun dairesinde serbesti Hacivat” yanıtını veriyordu. Abdülhamid bu karikatür hakkında bizzat dava açtırdı ve derginin yayımcısı Kanuni Esasi’ye hakaretten üç yıl hapse mahkûm edildi.

Emperyalist boyunduruk ve Düyun-u Umumiye

İstibdad rejimi bugün olduğu gibi o dönemde de halka karşı büyük bir baskı uygularken, emekçiye ve köylüye türlü gaddarlıklar yapmaktan çekinmezken emperyalist Batı karşısında süt dökmüş kedi görüntüsü veriyordu. 93 Harbi ülkede istibdadın konyulaşmasına ve Mebusan Meclisi'nin kapatılmasına vesile oldu. 93 Harbi askeri açıdan tam bir fiyaskoydu. Rus ordusu Yeşilköy'e dayandı ve savaş ancak Batılı emperyalistlerin araya girmesiyle durdurulabilirdi. Balkanlarda büyük toprak kayıpları yaşandı ve devlet aşırı borçlanma dolayısıyla mali çöküntü içine girdi.

Bugün milliyetçi demagoji ile AKP yanlıları tarafından savunulan II. Abdülhamid, Osmanlı'yı yarı-sömürge haline getiren ve emperyalist devletlere alacakları karşılığında vergi tahsilatı ayrıcalığı tanıyan Düyun-u Umumiye'nin kuruluşuna razı oldu. Emperyalistler alacaklarını bu kurum aracılığı ile tahsil ederken, yani Osmanlı bir devletin en önemli yetkililerinden biri olan kendi gelirini nasıl harcayacağı, maliyesini nasıl düzenleyeceği yetkisini yitirirken, halkı daha da yoksullaştıran ve yabancı boyunduruğuna sokan Düyun-u Umumiye'ye karşı tepkileri bastırmak, itiraz edenleri tutuklamak işini II. Abdülhamid'in istibdad rejimi üstlenmişti.

II. Abdülhamid'in güya emperyalistler arası çatışmalardan yararlanmak üzere yaptığı manevralar, adım adım ülkeyi Alman emperyalizminin boyunduruğuna sokmuştur. Bağdat demiryolu projesi ile Alman emperyalizmi Osmanlı topraklarının derinlerine kadar sokulmuştur. Elbette ki bu-

günün otoyal ve köprüler projelerinde yabancı sermayeye verilen garantilerde olduğu gibi Almanlar da Bağdat demiryolunu hayırına yapmamıştır.

İstibdad döneminde Siyonizmin Osmanlı ülkesinde meşrulaşmasında Padişah II. Abdülhamid ile Alman Kayzeri Wilhelm'in dostluğu büyük rol oynamıştır. Bugünün istibdad rejimi Filistin halkına ait gaz rezervlerinin İsrail tarafından yağma edilmesinden pay kapmak üzere Siyonizmle bir dostluk köprüsü kuruyor. Bu ilk değil. II. Abdülhamid Kayzer Wilhelm ile o dönemde Osmanlı toprağı olan Filistin'de bir "Yahudi vatani" kurulması meselesini defalarca görüşmüştür. Dünya Siyonist hareketinin kurucusu Theodor Herzl 1898'de Kayzer'in Osmanlı'yı ziyaretinde Filistin'e büyük bir çıkartma yapmış, orada hiç gizlemeden Herzl ile iki kez görüşmüştür. Abdülhamid'in nazırları (bakanları) Herzl ile defalarca görüşmüş, Sadrazamı Siyonizmin tarihi liderine Osmanlı devletinin nişanını takmıştır. Sonunda 1903'te padişah kendisi Herzl'i kabul etmiş, onun Osmanlı'nın ödeyemediği borçların belirli bir miktarının Yahudiler tarafından ödenmesi ve Filistin'e yerleştirilecek Yahudi kolonların yükselmekte olan Arap milliyetçiliğine karşı bir barikat oluşturması vaadleri karşılığında Filistin'de bir Siyonist "yurt" kurulması için yaptığı teklifi müzaker etmiştir. Bu müzakereler olumlu bir sonuca ulaşmadıysa, bunun nedeni, Abdülhamid'in, Osmanlı her geçen gün yeni topraklar yitirirken ülkenin Asya'daki geniş topraklarına yayılmış Arapları yabancılaştırmayı göze alamamasıdır.

Hürriyet devrimi

Zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa, Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır; Göz yumma güneşten, ne kadar nuru kararsa Sönmez ebedi, her gecenin gündüzü vardır.
Tevfik Fikret

İstibdad, halk için zaman zaman sonu gelmez bir karanlık gibi görünse de zulmün arttırdıkça kendi sonunu da hazırlıyordu. 1908, istibdadın bir halk devrimiyle yıkıldığı Hürriyet devriminin yılıdır. İstibdad altındaki toplumun çok değişik kesimleri özgürlük, eşitlik ve kardeşlik özlemi içinde mücadeleye atılmıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti bu mücadelede öne çıkan bir merkez olmuştur. Aydınlar ve ordu içindeki subaylar arasında da etkin bir örgüttür. Ancak 1908 Hürriyet devrimi hiçbir şekilde sadece İttihat ve Terakki'nin faaliyetinden ibaret görülmez.

1908 devrimi dünya çapında bir devrimler döneminin parçasıdır. Rusya'da Çarlığa karşı gerçekleşen 1905 devriminin de ana talebi bir anayasanın ilan edilmesiydi. 1906'da İran'da bir meşrutiyet devrimi olmuştur. 1908 devrimini de Çin'de 1911 devrimi takip etmiştir. Bu devrimci dalga 1789 Fransız devrimi ile başlayan devrimlerin merkez üssünün Avrupa'dan Asya'ya doğru kaydığı bir dönemdir.

Osmanlı'da da 1908 gökte çakan şimşek gibi bir anda olup bitmiş değildir. 1904-1905'ten başlayarak İzmir'den Diyarbakır'a, İskodra'dan Trablusgarp'a istibdada ve vergilerin ağırlığına karşı isyanlar patlak vermiştir. 1906'da vergi isyanları Orta Anadolu ve Karadeniz'e sıçramıştır. 1907 yılında Erzurum'da patlak veren isyan bu silsile içinde en sert olanıdır ve Osmanlı'nın kolluk güçleri ile isyan eden halk arasında silahlı çatışmalar yaşanmıştır. Balkanlar'da da tüm bu-

dönem boyunca Osmanlı istibdadına karşı halkların ayaklandığını ve gerilla tarzı (dönemin terimiyle "komitacı") bir mücadeleye yöneldiğini görüyoruz. İlginçtir ki bu mücadeleleri bastırmak üzere bölgeye gönderilmiş olan ve dağlarda savaşan Osmanlı ordusunun subayları da zaman içinde bu mücadeleden etkilenmiş ve bir aşamadan sonra Osmanlı istibdadına karşı birlikte bir mücadeleye doğru yol almışlardır. Böylece istibdadın halkları sürüklediği kardeş kavgasına karşı Balkanlardan Kafkaslara, Türkler, Araplar, Rumlar, Ermeniler, Kürtler, Yahudiler, Arnavutlar, Çerkesler Hürriyet devriminin saflarında birleşiyor ve devrimi birlikte yapıyorlardı. Bu anlamda 1908 Hürriyet devrimi çokuluslu bir devrimdi. İstibdadı yenen ve istibdadın kapattığı Mebusan Meclisi'ni yeniden açan devrimin gerçekleştirdiği ilk seçimde parlamentoya çoğunluğu İttihatçı olmak üzere 142 Türk, 60 Arap, 25 Arnavut, 23 Rum, 12 Ermeni, 5 Yahudi, 4 Bulgar, 3 Sırp, bir de Ulah seçildi.

Hürriyet devriminin karakterine baktığımızda bu devrimin bir burjuva devrimi olduğunu görürüz. Bunun anlamı devrimi yapanların tüccarlar ve sanayiciler olması değildir. Burada önemli olan Osmanlı'nın çöküşüne bir dur demeyi amaçlayan devrimin, köhneleşmiş toplumsal yapıyı değiştirmeyi hedeflerken yüzünü Batı'da gelişen kapitalist toplumlara dönmüş olmasıdır. Böylece devrim, ekonomik gücü elinde biriktirmeye başlayan burjuva sınıfının kapitalizm öncesi toplumun hâkim sınıflarıyla çatışmasının bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Devrimle birlikte burjuva mülkiyet ilişkileri bir atılım yaparak yaygınlaşmaya başlamıştır. Loncalar kaldırılmış, Ticaret Kanunu hazırlanmıştır.

1908 öncesindeki 60 yılda 86 anonim şirketin kurulduğu Osmanlı'da 1908 ile 1918 arasındaki 10 yıl içinde tam 236 anonim şirket kurulmuştur.

Ancak her ne kadar devrim bir burjuva sınıf karakteri gösterse de devrimi bilfiil yapan kitleler içinde işçi ve emekçilerin ağırlığı da küçümsenmemelidir. Bu, başta burjuva çağını açan 1789 Fransız devrimi olmak üzere, tarihteki bütün burjuva devrimleri için geçerlidir. Neden? Çünkü burjuva devrimleri daha önceki mutlakiyetçi siyasi rejimlere göre özgürlük ve demokrasi getirir. Toplum henüz bir işçi sınıfı devrimi için hazır değilse, emekçiler ve üretici köylüler (henüz yeni oluşmakta olan işçi sınıfı da bunların bir parçasıdır elbet) özgürlük uğruna burjuvazinin yanında mücadeleye girer.

Hürriyet'in ilanını takiben 1908-1909 yıllarında Osmanlı toprakları bir grevler dalgasıyla adeta sarsılmış, kapitalist üretim ilişkileri ile birlikte yeni yeni gelişmekte olan işçi sınıfı da görkemli bir şekilde sahneye çıkmıştır. Beyoğlu Telgrafhanesi, Gazhane, Şirket-i Hayriye işçileri ve iskele hamalları, Abdülhamid istibdadına karşı 1908 Temmuzundan itibaren grevlerle Hürriyet'i selamlamış, ilk 1 Mayıs'ı da devrimle birlikte kutlamıştır. Hürriyet devrimine bir halk devrimi karakteri veren en önemli unsurlardan biri de işte bu işçi hareketleridir.

Bugün istibdadı yenecek ve hürriyeti kazanacak olan işçi sınıfıdır!

Hürriyet devriminin burjuva sınıfının hâkimiyeti altında gerçekleşmesi onun sınırlarını da beraberinde getirmiştir. Burjuvazi eski toplumun hâkim sınıflarıyla hesaplaşırken halkı da ayağa kaldırmış ancak mücadeleye atılan işçi ve emekçilerin burjuva düzenine karşı yarattığı tehlikeden de bir o kadar korkmuştur. Hürriyet devrimi ile yükselen grevler dalgası Tatil-i Eşgal kanunuyla yasaklanmış, burjuva İttihatçılar işçi sınıfının üzerine asker ve polisle gidip grevleri kırmaya çalışmıştır. Dev-

rimin birleştirdiği halklar da gericileşen burjuva iktidarı altında bir kez daha birbirine düşürülmüştür. Milliyetçilik devrimci özelliğini kaybetmiş, İttihat ve Terakki iktidarı, Anadolu'nun Müslüman mülk sahiplerinin, katliamlar eşliğinde Ermeniler başta olmak üzere gayrimüslim halkların mülk ve servetlerine el koymasıyla son derece gerici bir biçim ve içeriğe bürünmüştür. Devrim burjuvazinin gericiliğine takılıp ilerleyemediği için Osmanlı'yı yarı sömürge konumundan da kurtaramamıştır. Birinci

Dünya Savaşı'na doğru giderken ülke giderek aynen devrim öncesindeki Abdülhamid rejiminde olduğu gibi Alman emperyalizminin hâkimiyet sahası haline gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda Alman emperyalizminin saflarında yer alan ve emperyalist paylaşımından pay kapma sevdasına düşen Osmanlı'nın bu savaşın sonunda nasıl tamamen dağılmaya yüz tuttuğu bilinmektedir. Başkenti İstanbul bile işgal altına girmiştir. Bağımsızlık ancak 1919-1923 yılları arasındaki Milli Mücadele sonunda sağlanabilmektedir.

Çağımızda özgürlük işçilerle gelecek!

Bugün istibdada karşı verilen mücadele eskinin bir tekrarı değildir ve olamaz da. II. Abdülhamid'in istibdad devri toprak sahiplerinin, tefecilerin ve vergi toplama ayrıcalığını elinde bulunduran hâkim sınıfların çıkarlarına yaslanırken, bugünün istibdadı büyük sermayenin çıkarları üzerinde yükselmektedir. Bugün sermayenin istibdadına karşı çok daha güçlü bir işçi sınıfı vardır. İşçi sınıfımız artık sadece devrimi sahada yapan güç olmayacaktır. Devrimin

siyasi ve ideolojik öncülüğünü de ele almak zorundadır. Bugün istibdadı son verecek hareket işçi sınıfının öncülüğünde gerçekleşirse, emekçi halkı kardeş kavgasından kurtararak sınıf mücadelesinde birleştirecek, emperyalizmin ve kapitalizmin hâkimiyetine son verilmesinin yolunu da açacak ve bu anlamda sosyalist bir karakter kazanacaktır.

Yani çağımızın hürriyet devrimi, sosyalist bir işçi devrimi olacaktır.

